

Geschiedenis door een diversiteit van lenzen

De negentiende Euroclio-jaarconferentie in Antalya

In april vond de negentiende jaarconferentie van EUROCLIO plaats in Antalya in Turkije. Bijna tweehonderd deelnemers hielden zich een week lang bezig met geschiedenis en geschiedenisonderwijs. Deze deelnemers kwamen uit meer dan 45 landen. Daarmee was er volop gelegenheid tot uitwisseling en netwerken.

Marjan de Groot-Reuvekamp is bestuurslid van EUROCLIO en internationaal vertegenwoordiger van de VGN

Bij de start van de conferentie stond de Nederlandse ambassadeur in Turkije, Jan-Paul Dirkse, stil bij vierhonderd jaar diplomatieke betrekkingen tussen Nederland en Turkije en bij het belang van deze conferentie die tevens de afsluiting was van het project *A Key to Europe, Innovative Methodology in Turkish School History, 2009-2012*. EUROCLIO heeft drie jaar lang Turkse docenten, wetenschappers, methodeschrijvers en onderwijsbestuurders ondersteund bij het ontwikkelen en implementeren van vernieuwend onderwijsmateriaal en het versterken van hun netwerken. Het Turkse geschiedeniscurriculum wordt momenteel zowel in het basis- als in het voortgezet onderwijs vernieuwd. Het project sluit daarbij aan door de ontwikkeling van een innovatieve methodologie. Er zijn 34 lessen ontwikkeld in vier categorieën: multiperspectiviteit, omstreden kwesties, kritisch denken en creatief denken. In alle lessen is de geschiedenis van gewone mensen in het dagelijks leven een belangrijk onderdeel. Verder zijn de lessen gebaseerd op geannoteerd bronmateriaal waarmee leerlingen zich bewust worden van verschillende invalshoeken.

Gedurende drie jaar hebben 170 leraren vanuit heel Turkije aan dit project gewerkt. Het volledige materiaal is beschikbaar op de website van de Turkse Vereniging van Geschiedenisdocenten: www.tarihagitimcileri.org.tr. Tijdens de conferentie werden de resultaten van dit project aan de deelnemers gepresenteerd in een aantal interactieve workshops. Daarnaast was het programma gevuld met internationale workshops, lezingen, panels, forumdiscussies, schoolbezoeken, excursies naar historisch erfgoed en de presentatie van de stichting 'Vrienden van EUROCLIO'.

Turkse workshops

Tijdens de conferentie waren er acht workshops van Turkse docenten, naast zeventien internationale workshops. De Turkse docenten kregen veel positieve feedback van de deelnemers aan hun workshops. De deelnemers waren onder de indruk van de verscheidenheid en de multiperspectiviteit van de bronnen en veel materiaal was direct bruikbaar in hun eigen onderwijs. In de workshop: 'Great fire of Izmir, Who burnt Izmir?' door Hakan Herdem kregen de deelnemers een veelheid aan bronnen in drie verschillende rondes. De

workshop startte met een video over de brand van Izmir waarbij de deelnemers werd gevraagd wat hun mening was op basis van deze bron. Daarna kregen ze aanvullend bronmateriaal, waarbij ze steeds kritisch moesten kijken welk bewijs eraan kon worden ontleend. Voorbeelden zijn verslagen van ooggetuigen, maar ook berichten uit internationale kranten, zoals onderstaande koppen.

Le Figaro (France)	Izmir is burnt by Turks...
New York Times (USA)	Turks burned the city for revenge...
Temps (France)	Greeks burned the city...
Times (United Kingdom)	Greeks are responsible...
Le Matin (France)	Armenians burned the city...

Deze methode bleek uiterst effectief: de deelnemers bevroegen de bronnen, discussieerden over bewijzen en in iedere ronde waren er nieuwe verdachten. Ook in de andere workshops werd druk geoefend met het beoordelen en interpreteren van bronnen. De deelnemers kregen daardoor een mooie indruk van het ontwikkelde materiaal en voor de Turkse docenten was dit een goede gelegenheid het materiaal in een internationale setting uit te proberen en feedback te krijgen. In Turkse schoolklassen wordt al gewerkt met deze lessen. Daarvan kun je een impressie krijgen op de Facebooksite van de Turkse lerarenvereniging, waar binnen de eerste week al meer dan zeshonderd docenten lid van werden. Op deze site delen zij hun ervaringen en ook zijn er filmpjes te zien van Turkse schoolklassen die met lessen uit dit project bezig zijn. De website (de link vindt u op de Kleio-website, red.) is weliswaar in het Turks, maar de foto's en filmpjes geven een goede indruk hoe in Turkse schoolklassen met dit project wordt gewerkt.

Hot seat

In de internationale workshops lag de nadruk op het delen van *good practice*, het oefenen met verschillende didactische benaderingen, en op reflectie en interculturele communicatie.

De workshops hadden thema's als mensenrechten, onderwijs over immigranten en het onderwijs over controversiële en gevoelige kwesties, zoals terrorisme, het conflict tussen Israël en Palestina of de bestraffing van Afrikaanse slaven door koloniale machthebbers in de achttiende eeuw en het gebruik van strips in lessen over de Holocaust. Veel voorbeelden van methodes kunnen direct worden toegepast in de eigen lessen, zoals bijvoorbeeld de 'hot seat'-methode in de workshop 'Lost Homeland' van Katarina Brentanou. De deelnemers kregen met behulp van bronmateriaal de opdracht zich in te leven in personen die de volksverhuizingen van Grieken en Turken meemaakten vlak na het Verdrag van Lausanne in 1923: een vrouw uit Izmir, een man uit Alanya, beiden christen, en een man uit Alanya en een vrouw uit Thessaloniki, beiden moslim. Op de 'hot seat' vertelden zij hun ervaringen in de jaren 1900, 1914, 1923, 1926 en 1934 met behulp van foto's, kaarten en dagboekfragmenten. Voorwerpen, zoals een ring, een sjaal en een visnet hielpen de deelnemers om zich in te leven in de personen die hun vaderland gedwongen moesten verlaten.

Geschiedenis voor immigranten

De vierde conferentiedag stond in het teken van schoolbezoeken. Elf groepen bezochten basisscholen, scholen voor voortgezet onderwijs, universiteiten en lerarenopleidingen in en rond Antalya. Op de scholen kregen de bezoekers informatie over het onderwijs en was er meestal ook gelegenheid in gesprek te gaan met leraren en leerlingen. Studenten van de lerarenopleiding waar ik zelf te gast was, waren heel nieuwsgierig ►

Links: 'Een nieuwe generatie van leraren zal uw meesterwerk zijn.' Uitspraak van Atatürk onder zijn standbeeld voor het gebouw van de lerarenopleiding van de Universiteit van Antalya.
Onder: Groepsfoto voor de nieuwbouw van de universiteit van Antalya

Rechts: Congresgangers planten bomen bij de Universiteit van Antalya
Onder: Excursie naar Myra: Romeins amphitheater

om te horen wat Nederlandse kinderen leren over het Ottomaanse Rijk. Uit de evaluatie van de schoolbezoeken blijkt dat veel deelnemers verrast waren over de mooie inrichting van de klaslokalen en de kwaliteit van de leermiddelen. Zelf was ik onder de indruk van de materialen die door studenten van de lerarenopleiding waren gemaakt om te gebruiken in hun geschiedenislessen. Na de schoolbezoeken was er een gezamenlijk bezoek aan de nieuwbouw van de Universiteit van Antalya waar alle deelnemers een boom mochten planten, zodat EUROCLIO nu in de Turkse bodem geworteld is. Een dag later kwamen drie leerlingen van 13 en 14 jaar naar Antalya om samen met hun moeders en hun geschiedenisdocent deel te nemen aan een panel over het perspectief van immigranten op het geschiedenisonderwijs in Turkije. De meisjes kwamen uit Kazachstan, Oekraïne en Altai (een republiek in Zuid-Siberië). Na een inleiding door voorzitter Alain Servantie, lid van de Europese Commissie, konden vragen worden gesteld. Zowel de docent als de leerlingen beaamden dat het leren van de taal de eerste stap is in het leren van de geschiedenis van je nieuwe land. De leerlingen hadden veel belangstelling voor de geschiedenis van Turkije en wisten er ook veel over te vertellen en de moeders vulden aan dat de meisjes de geschiedenis van hun eigen land thuis leerden, door de verhalen van ouders en grootouders. De leerlingen vertelden ook dat het leren van de geschiedenis van Turkije hen had geholpen om het land waar ze nu wonen beter te begrijpen. Voor de deelnemers van de conferentie werd nog eens duidelijk hoe belangrijk de rol van geschiedenisonderwijs is voor immigranten.

De EUROCLIO Questionnaire

Een vast onderdeel tijdens de jaarlijkse EUROCLIO-conferentie is de Questionnaire. De enquête die in 2011 is afgenomen betrof onder andere het onderwijs over de geschiedenis van Turkije in andere landen. Meer dan 160 leraren hebben deze enquête ingevuld. De resultaten, die terug zijn te vinden op de website van EUROCLIO, werden gepresenteerd door Joke van der Leeuw. Uit de enquête bleek onder andere dat leerlingen in heel Europa leren over aspecten van de geschiedenis van Turkije: zoals het Ottomaanse Rijk, Byzantium en Mustafa Kemal Atatürk. De meeste landen gaven aan dat hun methodes deze geschiedenis neutraal behandelen, maar er waren ook enkele landen die antwoordden dat hun leerboeken positieve ofwel negatieve beelden van de Turkse geschiedenis weergaven. Alhoewel de Questionnaire geen wetenschappelijk onderzoek is, zijn er toch wel enkele trends uit af te leiden, zoals een duidelijke tendens dat in veel curricula gefocust wordt op multiperspectiviteit en vernieuwende benaderingen van geschiedenisonderwijs.

Vrienden van EUROCLIO

Antalya was ook de plaats waar de vorig jaar opgerichte stichting Vrienden van EUROCLIO officieel werd gelanceerd. De stichting is opgericht om fondsen te werven waarmee het werk van de vereniging kan worden ondersteund. Het is een autonome stichting, die geen gebruik maakt van de middelen van de vereniging. De voorzitter is de Letse politica en lid van het Europees Parlement Sandra Kalniete. De andere bestuursleden zijn Dean Smart, Erwin Capitain en Elbert Roest. Een van de doelen van de stichting is het genereren van fondsen voor beurzen om personen die niet in aanmerking komen voor een Comeniusbeurs in staat te stellen met een 'Vrienden-beurs' deel te nemen aan conferenties. De stichting hoopt dit te realiseren voor de volgende jaarlijkse conferentie van EUROCLIO in

Erfurt. Iedereen kan een vriend van EUROCLIO worden door een bijdrage te storten via de website. Iedere betaling is welkom. Er is geen minimumbedrag. Zie 'Become a friend of Euroclio' op de website euroclio.eu.

Unieke ervaring

Deze conferentie was een unieke ervaring met volop mogelijkheden om ervaringen te delen en deskundigheid uit te wisselen. Alle deelnemers hebben meer inzicht gekregen in methoden en didactiek voor geschiedenisonderwijs en in de verschillende perspectieven op de Turkse en de wereldgeschiedenis. De waardering in de evaluatieformulieren was de hoogste van alle jaarconferenties tot nu toe. Dit resultaat werd behaald dankzij de grondige voorbereidingen door de Turkse Vereniging van Geschiedenisdocenten in nauwe samenwerking met het Secretariaat van EUROCLIO. Op de Facebook community van EUROCLIO zijn vele foto-impressies van deze geslaagde conferentie te vinden: letterlijk 'geschiedenis door een diversiteit van lenzen'. Zie: <http://www.facebook.com/euroclio.association>

Volgend jaar is de twintigste jaarlijkse EUROCLIO-conferentie van 7 t/m 13 april in Erfurt, in het indrukwekkende Augustijnenklooster in de historische binnenstad. We hopen daar ook weer vele Nederlandse collega's te kunnen begroeten, want voor alle VGN-leden zijn dit soort conferenties een aanrader. Het is inspirerend om buiten het eigen klaslokaal van enige afstand naar het onderwijs te kijken en daarover een aantal dagen intensief van gedachten te wisselen met collega's uit Europa en daarbuiten. Daarnaast maken de bezoeken aan scholen, musea en historische plaatsen zo'n conferentie tot een bijzondere ervaring. Alle reden u op te geven voor de conferentie in Erfurt in 2013. ■

Alle deelnemers van de conferentie kregen een boekje met een vertaling van acht representatieve lessen van het project *A key to Europe* in het Engels. Op de website www.vgnkleio.nl/kleio is een link te vinden waarmee het boek gratis gedownload kan worden. Ook de andere links uit dit artikel vindt u op de website.

Van meester tot master een investering in uzelf die u op voorsprong zet!

Fontys biedt deeltijdopleidingen in:

- Master of Education
- Master Special Educational Needs (SEN)
- Master Leren en Innoveren

Nieuw! Vanaf september 2012:

- Vakinhoudelijke cursussen van de opleiding Master of Education op contractbasis

**DENK
GROTER**

fontys.nl/masters